

Sygn. akt X Ka 221/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 maja 2013 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie w X Wydziale Karnym Odwoławczym w składzie:

Przewodniczący – SSO Agnieszka Zakrzewska

Sędziowie: SO Arkadiusz Tomczak

SR (del) Krzysztof Ptasiewicz (spr)

Protokolant – protokolant sądowy stażysta Maria Stachyra

w obecności Prokuratora Marii Syta

po rozpoznaniu w dniu 29 maja 2013 roku sprawy: **M. W.**

oskarżonego z art. 286 §1 kk

na skutek apelacji wniesionej przez oskarżonego

od wyroku Sądu Rejonowego w Piasecznie z dnia 6 lutego 2012 roku sygn. akt II K 821/08

orzeka

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Piasecznie.

Sygn. akt. X Ka 221/13

UZASADNIENIE

Prokurator oskarżył M. W. o to, że: I. w dniu 19 stycznia 2007 r. w G. woj. (...) działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, doprowadził M. B. (1) z firmy (...) Sp. z o.o. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwocie 5678,42 zł za wykonane usługi transportowe poprzez wprowadzenie w/wym w błąd co do zamiaru uregulowania swego zobowiązania, tj. o czyn z art. 286 § 1 kk; II. w dniu 19 stycznia 2007 r. w G. woj. (...) działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, doprowadził M. B. (1) z firmy (...) (...) do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwocie 5678,42 zł za wykonane usługi transportowe poprzez wprowadzenie w/wym w błąd co do zamiaru uregulowania swego zobowiązania, tj. o czyn z art. 286 § 1 kk

Wyrokiem z dnia 6 lutego 2013 roku Sąd Rejonowy w Piasecznie w sprawie II K 821/08 uznał oskarżonego za winnego oby zarzuconych mu czynów, uznając je przy tym za ciąg przestępstw z art. 91 § 1 kk i wymierzył M. W. karę 9 miesięcy pozbawienia wolności, której wykonanie zawiesił warunkowo na okres 2 lat próby; zobowiązał również oskarżonego do naprawienia wyrządzonej szkody.

Apelację od powyższego wyroku wniósł oskarżony, zaskarżając go w całości na swoją korzyść, zarzucając mu:

1/ Obrazę przepisów postępowania mającą wpływ na treść orzeczenia, a w szczególności art. 4, 5§ 2, 7, 92, 167, 170 § 1 pkt. 5, 410, 424 § 1 pkt. 1 kpk., polegającą na:

- oparciu orzeczenia jedynie na części materiału dowodowego bez wnikliwej i krytycznej jego oceny, jak również oparciu orzeczenia w przeważającej mierze na założeniach stawianych przez sąd, które nie mają potwierdzenia w zgromadzonym materiale dowodowym;
- nieprzeprowadzeniu przez sąd z urzędu dowodu z dokumentacji księgowej przedsiębiorstwa prowadzonego przez oskarżonego;
- nieprzeprowadzeniu przez sąd z urzędu dowodu z dokumentacji bankowej a dotyczącej zaciągniętych przez oskarżonego kredytów inwestycyjnych na budowę szklarni;
- nieprzeprowadzeniu przez sąd z urzędu dowodu z dokumentów świadczących o spadku cen produktów rolnych oraz o wzroście cen stali;
- oddaleniu wniosku dowodowego zmierzającego do zapoznania się Sądu z dokumentacją komorniczą przeprowadzanych postępowań egzekucyjnych;
- rozstrzygnięciu nie dających się usunąć wątpliwości na niekorzyść oskarżonego;
- przyjęciu przez Sąd domniemań i założeń odnośnie zamiaru oskarżonego dokonania oszustwa;
- obdarzeniu wiarygodnością zeznań pokrzywdzonego M. B. (1), z których wynika, jakoby oskarżony powiedział mu, że nigdy nie odda mu pieniędzy;
- odmówieniu wiary wyjaśnieniom oskarżonego;

2/ błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, polegający na uznaniu, że oskarżony dopuścił się przestępstw wyczerpujących dyspozycje art. 286 § 1 kk, w sytuacji, gdy prawidłowa analiza całości zebranego w sprawie materiału dowodowego wskazuje, że oskarżony nie popełnił zarzucanego mu czynu.

Oskarżony wniósł o uniewinnienie go lub o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Obrońca oskarżonego, w toku rozprawy apelacyjnej, wniósł o wyrok i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd odwoławczy zważył, co następuje.

Apelacja oskarżonego zasługuje na uwzględnienie, w szczególności w odniesieniu do sformułowanego w niej zarzutu naruszenia przepisów postępowania poprzez niezasadne zaniechanie rozszerzenia podstawy dowodowej, stanowiącej oparcie dla rozstrzygnięcia, co niewątpliwie mogło mieć wpływ na jego treść. Zaznaczyć od razu wszakże trzeba, że nie wszystkie zarzuty apelacji w tej mierze są uzasadnione.

Orzecznictwo sądów powszechnych, jak i doktryna zgodnie przyjmują, że przeprowadzenie dowodu jest nie tylko uprawnieniem, ale i obowiązkiem organu procesowego, jeśli dowód ten jest niezbędny dla wyjaśnienia istotnych okoliczności sprawy (np. wyrok Sądu Najwyższego z 7 czerwca 1974 roku w sprawie V KRN 43/74, OSNKW 1974/11/212). Ma to szczególne znaczenie w przypadku sprzeczności w materiale dowodowym, w której to sytuacji Sąd powinien, niezależnie od inicjatywy stron, rozważyć przeprowadzenie dodatkowych dowodów, zaś oddalenie wniosku dowodowego strony, zmierzającego do wyjaśnienia tychże sprzeczności, zasadniczo nie powinno mieć miejsca, zwłaszcza w oparciu o przepis art. 170 § 1 pkt. 5 kpk. Niewątpliwie, kategorią spraw, w których wnikliwe postępowanie dowodowe jest konieczne, są sprawy o oszustwo, w których oskarżeni nie przyznają się do winy. Aby w tego typu sprawie ustalić zamiar sprawcy należy brać pod uwagę wszystkie okoliczności, na podstawie których można byłoby wyprowadzić wnioski dotyczące realności wypełnienia obietnic złożonych przez sprawcę osobie rozporządzającej mieniem, a w szczególności jego możliwości finansowe, skalę przyjętych zobowiązań czy zachowanie sprawcy po

otrzymaniu pieniędzy, jej stosunek do rozporządzającego mieniem w związku z upływem terminów płatności, zmiany w sytuacji materialnej sprawcy na niekorzyść oraz przyczyny takiego stanu rzeczy. Tylko kompleksowo oceniając te okoliczności można dojść do wniosku czy mamy do czynienia z oszustwem czy niekaralnym niedotrzymaniem warunków zwrotu pożyczki czy kredytu (por. np. wyrok SN z dnia 3.04.1980, IIKR 73/80, nie publikowany, M. i P. Kardas, Nowa Kodyfikacja Karna, „Przestępstwa przeciwko mieniu”, Warszawa 1998, s.199). Mimo że Sąd orzekający przywołaną tu linię orzecznictwa zna, przytoczył bowiem stosowne tezy orzeczeń Sądu Najwyższego, to jednak nie wyciągnął z nich koniecznych na gruncie niniejszej sprawy wniosków co do niezbędnego zakresu postępowania dowodowego.

Dokonując ustaleń faktycznych co do zamiaru oskarżonego (a ściślej -wiodących do wniosków o zamiarze oskarżonego ustaleń w zakresie sytuacji majątkowej oskarżonego, w tym jego dochodów, skali zobowiązań, itp.) Sąd meriti oparł się zasadniczo jedynie na wyjaśnieniach oskarżonego, zeznaniach podatkowych oskarżonego za lata 2007 i 2008, oraz – w ograniczonym zakresie (gdy chodzi o zachowanie się oskarżonego wobec wierzycieli w związku z upływem terminu płatności) – na zeznaniach pokrzywdzonych. Zaznaczyć przy tym trzeba, że wyjaśnienia oskarżonego są ogólnikowe i lakoniczne, a także (co zauważa także Sąd Rejonowy) zmienne i niekonsekwentne, nie stanowią zatem wystarczającej podstawy do czynienia ustaleń faktycznych, nawet niewiarygodność wyjaśnień oskarżonego nie może bowiem zastąpić dowodu obciążającego. Z kolei, dowód w postaci zeznań podatkowych oskarżonego nie pozwala w sposób pełny ocenić sytuacji majątkowej oskarżonego, skoro nie znana jest faktyczna skala zobowiązań oskarżonego w chwili czynu. Problematyczna jest również przydatność tych dokumentów dla weryfikacji wyjaśnień oskarżonego odnośnie skali obrotów jego przedsiębiorstwa, skoro obrót i dochód to kategorie odrębne, odnoszące się do innych zjawisk gospodarczych. Jako podstawę ustaleń faktycznych Sąd I instancji wymienił również pismo Prokuratury Okręgowej w Lublinie, jednakże dokument ten, zawierający informację o zawartości akt VI Ds. 40/09, w sposób oczywisty nie stanowi dowodu, a jedynie informację o dowodzie. Sąd Rejonowy, w omawianej sytuacji procesowej (dowodowej), niezasadnie zrezygnował z przeprowadzenia znanych mu i dostępnych dowodów – dokumentów finansowych przedsiębiorstwa oskarżonego i dokumentacji z postępowań egzekucyjnych prowadzonych przeciwko oskarżonemu, w celu ustalenia rzeczywistej sytuacji majątkowej oskarżonego w chwili zaciągania zobowiązania i w chwili upływu terminu do jego realizacji, a co za tym idzie co do zamiaru oskarżonego.

Powyższe zaniechanie stanowiło niewątpliwie naruszenie norm procedury karnej, w szczególności, art. 167 kpk, art. 366 § 1 kpk i art. 170 § 1 kpk. Wpływ tego uchybienia na treść wyroku jest oczywista.

Z powyższych względów wyrok Sądu I instancji musiał zostać uchylony, a sprawa przekazana do ponownego rozpoznania. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy ponownie przeprowadzi postępowanie dowodowe (przy czym - w zakresie dowodów osobowych - skorzystać może z możliwości, jaką przewiduje art. 442 § 2 kpk), zwróci się do właściwego sądu o nadesłanie akt sprawy przeciwko M. W. (w której postępowanie przygotowawcze o sygnaturze VI Ds. 40/09/S prowadziła Prokuratura Okręgowa w Lublinie), a następnie przeprowadzi dowód z zawartych w tych aktach dokumentów istotnych dla rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie, to jest obrazujących szeroko pojętą sytuacją majątkową oskarżonego w chwili zaciągania zobowiązania oraz jej ewentualnych zmian w okresie do upływu terminu wykonania zaciągniętego zobowiązania. Nieistotne, z punktu widzenia rozstrzygnięcia, będą natomiast zmiany sytuacji majątkowej oskarżonego następujące po tych – bliskich sobie - datach, (np. akcentowany przez oskarżonego w apelacji spadek cen produktów rolnych i wzrost cen stali, przebieg procesu inwestycyjnego związanego z budową szklarni itp.). Po przeprowadzeniu postępowania dowodowego, sąd orzekający dokona wnikliwej i wszechstronnej analizy wszystkich dowodów i ich oceny, zgodnej z treścią art. 7 kpk. Rozważyć również należy, czy zachowania zarzucone oskarżonemu, nie stanowią jednego czynu w rozumieniu prawa karnego. W razie sporządzenia pisemnego uzasadnienia wyroku, pamiętać należy o obowiązku odniesienia się w sposób należyty do wszystkich przeprowadzonych dowodów, wskazania podstawy dokonania ustaleń faktycznych, a w przypadku rozbieżności – wskazania, jak część danego dowodu została uznana za wiarygodną, a jaka nie.

Z tych wszystkich względów, orzeczono jak w wyroku.